

НАС БАРСАН ӨНДӨР НАСНЫ ТЭТГЭВРИЙН ЗЭЭЛ АВАГЧИЙН ТЭТГЭВРИЙН ЗЭЭЛИЙГ НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНД ХУРИМТЛАГДСАН ХУРИМТЛАЛААС НЬ ХАСАЖ ТООЦОХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсад үйлчилж байгаа нийгмийн хамгааллын бодлого шинэчлэн өөрчлөгдсөөр байгаа хэдий боловч зорилтод бүлгийн иргэдийн амьдралын наад захын хэрэгцээг хангахгүй, дутагдалтай байсаар байна. Өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн тэтгэврийн хэмжээ харилцан адилгүй, ялгаатай, Засгийн газраас амьжиргааны баталгаажих төвшинг тогтоосон мөнгөн дүнгээс дөнгөж дээгүүр байгаа байдал нь шударга, энэрэнгүй зарчимд суурилдаг манай улсын тэтгэврийн тогтолцоонд нийцэхгүй байна. Тэтгэвэр тогтоолгосон иргэдийн дийлэнх нь зээл авч, түүнийгээ төлж чадахгүй насан эцэслэж байна.

Сүүлийн жилүүдэд өргөн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний үнэ ханш эрс нэмэгдэж тэтгэвэр авагчдын худалдан авах чадварт, ялангуяа ахмад настнуудын амьжиргаанд хүндээр байгаагаа ихэнх өндөр настангууд тэтгэврийн зээл авч амьжиргаагаа залгуулж байна.

Монгол Улсын иргэдийн дундаж наслалт эрэгтэй 67.6, эмэгтэй 76.8 байхад иргэдийн тэтгэврт гарах насыг нэмэгдүүлсэн нь олон жил хөдөлмөрлөж нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн иргэд тэтгэврийн насанд хүрээд тэтгэвэр авч чадахгүй эсхүл цөөхөн жил тэтгэвэр авахдаа зээлээс зээлийн хооронд амьдарсаар насан эцэслэж байна. Энэ нь улс орон, хойч ирээдүйнхээ төлөө насаараа зүтгэн хөдөлмөрлөсөн, тэтгэврээс өөр орлогогүй ахмадуудыг амьдралынхаа наад захын хэрэгцээг хангаж чадахгүй байгаа учраас тэтгэврийн зээл авч амьдарч байна.

Үндэсний статистикийн хорооноос Дэлхийн банктэй хамтран хоёр жил тутамд танилцуулдаг ядуурлын түвшингийн 2022 оны үзүүлэлтээр манай улсын нийт хүн амын 914 мянга нь ядуурлын шугамаас доогуур хэрэглээтэй байна. Эдгээр ядуу иргэдийн тоонд өндөр насны тэтгэврээр амьдардаг ахмадуудын олонх нь хамаарах болсныг амьдралын бодит нөхцөл, авч буй тэтгэврийн хувь хэмжээ, тэдний авч буй тэтгэврийн зээлийн дүн нотлон харуулж байна.

Төрийн зүгээс нийгмийн даатгалын хууль тогтоомжоо цаашид боловсронгуй болгон хөгжүүлэх, хүний амьдралын наад захын хэрэгцээ шаардлагыг хангаж чадахуйц хэмжээний тэтгэвэр олгох нь төрийн үүрэг юм. Тэтгэвэр авагч иргэн бол төрөөс зүгээр сууж байгаад халамж нэхэж, төсөвт хүндрэл учруулж байгаа иргэн биш, тэд ажиллаж хөдөлмөрлөж тодорхой хугацаанд ирээдүйд эдийн засгийн баталгаатай амьдрах үүднээс Нийгмийн даатгалын шимтгэлээ тухайн цаг үеийнхээ мөнгөний ханшаар төлсөн иргэн. Тэгэхээр өөрийн бий болгосон хуримтлалаа ирээдүйд авахдаа амьдралын наад захын хэрэгцээ шаардлагыг нь хангаж чадахгүй, тэднийг ядууралд түлхэж тэтгэврийн зээл авахад хүргэж байна гэж дүгнэж байна.

Монгол Улсын иргэдийн дундаж наслалт эрэгтэй 67.6, эмэгтэй 76.8 байхад иргэдийн тэтгэврт гарах насыг нэмэгдүүлсэн нь олон жил хөдөлмөрлөж нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн иргэд тэтгэврийн насанд хүрээд тэтгэвэр авч чадахгүй эсхүл цөөхөн жил тэтгэвэр авахдаа зээлээс зээлийн хооронд амьдарсаар насан эцэслэж байгаа нь энэхүү хуулийн төслийг боловсруулах зайлшгүй шаардлагатайг илэрхийлж байна.

Өндөр насны тэтгэврийн зээл аваад төлж чадаагүй нас барсан иргэд бол ажил хөдөлмөр эрхлэж, олсон орлогоосоо зохих хэмжээгээрээ Нийгмийн даатгалын шимтгэлээ төлсөн буюу ирээдүйдээ, тэтгэвэр тогтоолгоод сайхан амьдрах алхамаа хийсэн, үүргээ биелүүлсэн хүмүүс. Гэтэл тэдгээр нас барсан тэтгэврийн зээл авсан зээлдэгчийн өрийг үлдсэн ар гэрийнхэн нь төлөх үүрэг хүлээж байгаа нь буруу тогтолцоо байна. Тэтгэврийн зээл өндөр дүнтэй олгогдохгүй, тухайн иргэний авч байгаа тэтгэврийн хэмжээтэй уялдаж байгаа. Нас барсан тэтгэврийн зээл авагчийн төлсөн Нийгмийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээ тэдний авсан зээлийг төлөх хэмжээнд дүйцэхүйц бөгөөд шударга ёсонд нийцэх юм.

Хуулийн төсөл 5 заалттай. Өндөр настны тэтгэвэр авагч тэтгэврийн зээлд хамрагдаад түүнийгээ төлж барагдуулаагүй байхдаа нас барсан бол энэ хуулийн үйлчлэлд хамаарна.

Энэхүү хуулийн зорилт нь нийгмийн даатгалын сангаас өндөр насны тэтгэвэр авагч иргэд банкнаас тэтгэврийн зээл авсан боловч төлж барагдуулаагүй байхдаа нас барсан бол түүнийг НДШ-ийн сангаас тооцож төлөх харилцааг зохицуулж байгаа тул нийгмийн даатгалын газар болон банкуудад нэмэлт ажилтан шаардагдахгүй, нэмэлт үйл ажиллагаа явуулахгүй, нийгэмд эерэг нөлөө үзүүлнэ.

Нас барсан зээлдэгч нийгмийн даатгалын шимтгэл төлсөн байдаг учир төрийн зүгээс үргүй зардалд тооцогдохгүй.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар тэтгэврийн зээл авагч нас барсан иргэний гэр бүл хайртай дотны хүнээ алдахаас гадна, нэмээд эдийн засгийн хувьд эрсдэлтэй үлддэг байдал байхгүй болно. Олон өрх айлд эдийн засаг, сэтгэл санааны эерэг байдал бий болно.

Энэхүү хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенц болон бусад хууль тогтоомжид нийцсэн болно.